

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

Зовнішня торгівля відіграє важливу роль в економіці України. Формування стратегії зовнішньої торгівлі і, зокрема експорту, є надзвичайно важливим фактором розвитку національної економіки. В умовах прискорення глобалізації та інтеграційних тенденцій у світовій економічній системі країни повинні докладати зусиль для формування власних вигідних позицій у міжнародному поділі праці. Це можливо реалізувати за рахунок оптимізації сфери зовнішньоекономічної діяльності держави. Співробітництво України із зарубіжними країнами ґрунтується на обміні товарами та послугами. Міжнародного співробітництва потребує якісних змін як у структурі експорту та імпорту, та зміні їх часток у зовнішній торгівлі.

Економічний розвиток країни значно залежить від експортного потенціалу, який є одним з основних джерел надходження валюти, підвищення економічного добробуту та поліпшення рівня життя населення.

Експортний потенціал країни це – обсяг товарів і послуг, що можуть бути вироблені у країні, і можуть бути реалізовані з максимальною вигодою для цієї країни. На сьогодні Україна є частиною світового господарства [1, с.223].

Важливими чинниками на міжнародному ринку є географічне розташування країни; економічні, наукові, технологічні та інші умови діяльності економічних суб'єктів [2, с. 211].

На сьогодні в Україні низька продуктивність і неконкурентоспроможність на світовому ринку. Але, саме експорт для України є головним фактором формування ВВП країни [3, с. 114-116].

Україна с кожним роком посилює свою співпрацю з ЄС. Про це свідчить динаміка зовнішньоторговельної діяльності.

З даних, наведених у табл. 1, можна помітити, що показники зростали до 2013 р. та почали різко зменшуватися в наступний період.

Таблиця 1

Динаміка обсягів зовнішньої торгівлі України(млрд дол. США)

Рік	Експорт, млн. дол. США	у % до попереднього року	Імпорт, млн. дол. США	у % до попереднього року	Сальдо, млн. дол. США
2010	51,43	129,6	60,74	133,7	-9,31
2011	68,39	133	82,61	136	-14,22
2012	68,81	100,6	84,66	102,5	-15,85
2013	63,31	92	76,96	90,9	-13,65
2014	53,9	86,5	54,43	71,8	-0,53
2015	38,13	71,8	37,52	68,9	0,61
2016	36,36	68,9	39,25	104,6	-2,89
2017	43,27	119	49,6	126,4	-6,33

Складено на основі джерела [6].

Можемо побачити негативну динаміку обсягів експорту та імпорту. В останні роки спостерігалась чітка тенденція скорочення обсягів експорту українських товарів на світовий ринок, що спричинено, зокрема, низькою конкурентоспроможністю українських товарів і непрозорістю системи стимулів розвитку експортних галузей[4]. Негативні процеси в економіці України також, пов'язані з анексією АР Крим та військовими діями на Донбасі, позначилися і на зовнішньоторговельній діяльності.

Україна здійснює відкрити зовнішню політику і прагне рівноправного взаємовигідного співробітництва з усіма заінтересованими партнерами [6].

Зовнішня політика держави є експортоорієнтованою, але виходячи з даних, наведених у табл.1, даний показник щорічно зменшується. Лише у 2015 р. спостерігалось перевищення експорту над імпортом.

До ТОП-10 найбільших країн-партнерів України, крім ЄС(28) та Росії, входить також Туреччина – на її долю припадає 5,8% загального експорту українських товарів, Індія – 5,1%, Китай – 4,5%, Єгипет – 4,5%, Білорусь – 2,6%, США – 1,9%, Молдова – 1,6%, Іран – 1,4%. [7]

Динаміка товарної структури експорту- імпорту з країнами ЄС по промислових товарах засвідчує як негативні, так і позитивні тенденції (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка товарної структури експорту-імпорту з країнами ЄС за 2010–2017 рр.

	2010		2017	
	Експорт	Імпорт	Експорт	Імпорт
Жири та олії тваринного або рослинного походження	2617314	451549,4	4605670	266625,3
Готові харчові продукти	2571067	2504927	2827337	1933250
Мінеральні продукти	6731329	21127917	3947735	12504582
Продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості	3479169	6441659	1660672	6546516
Шкіряна і хутряна сировина та вироби з них	173823,7	177286,8	151973,2	251297,1
Текстильні матеріали та текстильні вироби	735844,1	1974817	759566,2	1738254
Недорогоцінні метали та вироби з них	17332547	4127967	10124248	3012037
Вироби з чорних металів	1993668	1921370	8665777	1134566
Машини, обладнання та механізми;	5670416	8166975	4276996	9901671
Різні промислові товари	309328,8	130618,1	83163,3	247377,2

Складено на основі джерела [6]

Зростання питомої ваги жирів та олії, засвідчує позитивні зрушення, але на фоні великого обсягу експорту насіння та плодів олійних рослин, говорить про значні резерви нарощування експорту готової продукції, а не сировини. Позитивним є також зростання частки готових харчових продуктів.

Головний недолік експортно-імпорتنих операцій полягає у структурі продукції. Україна постачає на експорт переважно напівфабрикати, вироби з чорних металів становлять незначний відсоток. Щодо імпорту ситуація зворотна: найбільша частина припадає на вироби з чорних металів, тобто кінцеву продукцію.

Україна з її численними проблемами, у тому числі й у сфері експортної діяльності, знаходиться лише на старті непростой інтеграції у світовий економічний простір. Для того, щоб Україна стала рівноправним членом міжнародних економічних відносин, потрібно реалізовувати заходи, спрямовані на підвищення конкурентоспроможності національних підприємств на світовому ринку, а також покращувати рівень експортного потенціалу.

Щодо експортного потенціалу країни, то його основою є ресурсно-сировинна база і стан економіки, які забезпечують промисловий, науково-технологічний і культурний розвиток, що у свою чергу дозволяє досягти стійких темпів зростання експортного виробництва і високого рівня життя населення з врахуванням наявних ринкових умов.

Список джерел:

1. Пустовар Н. Ю. Дослідження проблем зовнішньоекономічної діяльності України [Текст] / Н. Ю. Пустовар; наук. кер. О. А. Лукаш // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 11-12 травня 2016 р.: у 2-х т. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. - Суми : СумДУ, 2016. - Т.1. - С. 223-225.
2. Радченко Е.Є. Визначення сутності поняття «експортний потенціал країни» / Е.Є. Радченко // Вчені записки Університету «КРОК». – 2013. – Вип. 34. – С. 205-212.
3. Завтур Д.О. Перспективи розвитку експортоорієнтованої стратегії підприємств / Д.О. Завтур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/36362/33-Zavtyr.pdf?sequence=1>
4. Струк О.І. Експортоорієнтовані стратегії економічного розвитку у світовій економіці. Автореферат дис. на здобуття наук. ст. к.е.н., Львів 2016. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2016/10/aref_struk.pdf
5. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
6. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=ee9790fc-d3ad-46db-b613-b606d9d645b5&title=EkспортTovarivIPoslugZUkrainiZrisNa18-5-Za9-Misiatsiv2017-Roku&isSpecial=true>